

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

NGUYỄN THU THỦY

**MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM ỔN ĐỊNH VÀ PHÁT TRIỂN
KINH TẾ CỦA NÔNG HỘ BỊ THU HỒI ĐẤT TRONG
QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN KHU CÔNG NGHIỆP
TẠI HUYỆN PHỔ YÊN - TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SỸ KINH TẾ

THÁI NGUYÊN - 2011

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

NGUYỄN THU THỦY

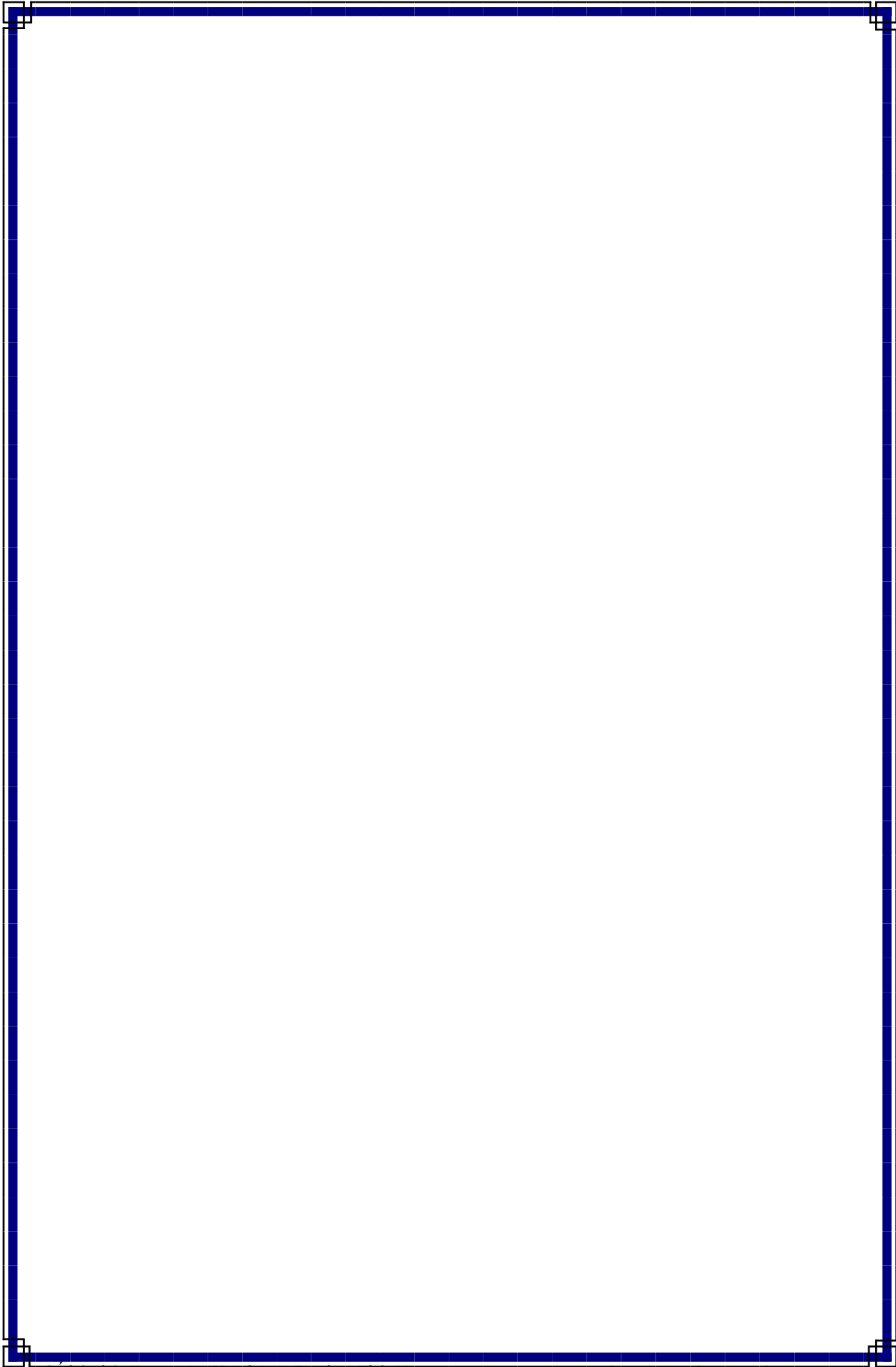
**MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM ỔN ĐỊNH VÀ PHÁT TRIỂN
KINH TẾ CỦA NÔNG HỘ BỊ THU HỒI ĐẤT TRONG
QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN KHU CÔNG NGHIỆP
TẠI HUYỆN PHỔ YÊN - TỈNH THÁI NGUYÊN**

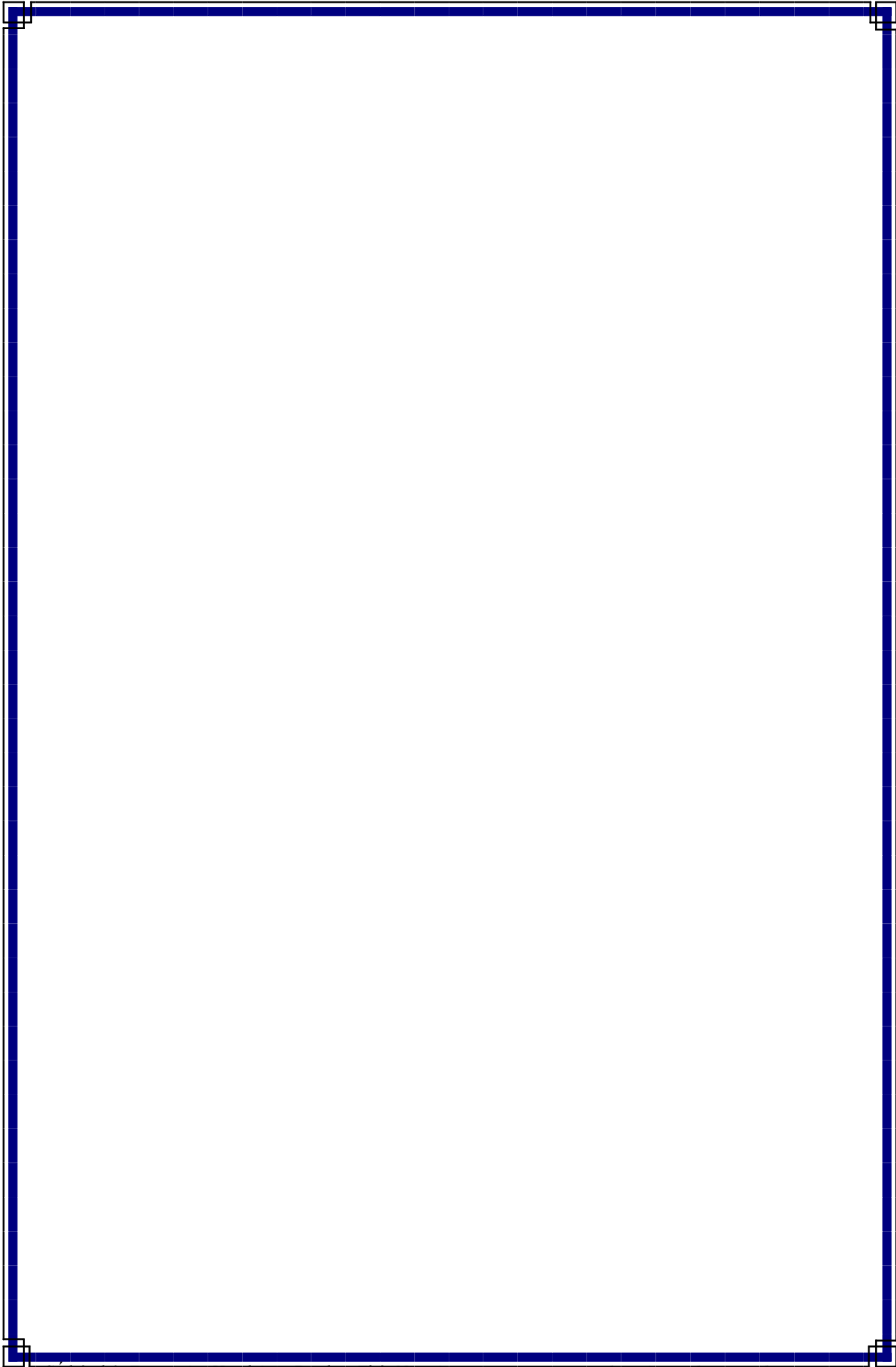
**CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP
MÃ NGÀNH : 60.31.10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS TRẦN CHÍ THIỆN

THÁI NGUYÊN - 2011

MỞ ĐẦU

1.1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Đất nước ta đang ở trong quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hóa, chuyển nền kinh tế chủ yếu từ nông nghiệp lạc hậu thành một nền kinh tế công - nông nghiệp - dịch vụ hiện đại. Để phát triển công nghiệp và dịch vụ, một trong những điều kiện quan trọng nhất là phải chuyển đổi một phần diện tích đất nông nghiệp để có mặt bằng xây dựng cho phát triển sản xuất công nghiệp và kinh doanh dịch vụ, hình thành nên những khu công nghiệp (KCN). Việc phát triển các KCN tạo ra giá trị sản xuất lớn hơn và làm cho bộ mặt kinh tế xã hội thay đổi cả về mặt lượng và chất.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, quá trình phát triển các KCN đã nảy sinh những vấn đề tiêu cực như ổn định cuộc sống, việc làm cho một bộ phận người lao động mất đất, giải quyết các vấn đề về chất thải và ô nhiễm môi trường, và các hệ lụy về văn hóa - xã hội... Không nằm ngoài sự phát triển chung của cả nước, trong những năm gần đây huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên cũng đã thúc đẩy quá trình xây dựng KCN hết sức mạnh mẽ và nhanh chóng. Vấn đề ổn định và phát triển kinh tế cho các nông hộ bị thu hồi đất để xây dựng KCN luôn được các cấp chính quyền và nhân dân địa phương quan tâm sâu sắc. Không thu hồi được đất thì không có đất để phát triển các KCN. Thu hồi đất thì người dân, đặc biệt là nông dân sẽ mất đi kế sinh nhai, cần có các chính sách cụ thể để tạo công ăn việc làm, ổn định cho cuộc sống của họ. Đó là vấn đề quan trọng vừa mang tính chiến lược lâu dài để có thể phát triển bền vững, vừa là một vấn đề nổi cộm, bức xúc và nóng hổi cần phải được giải quyết thoả đáng để an dân. Chính vì vậy, tôi đã chọn đề tài nghiên cứu: **“Một số giải pháp nhằm ổn định và phát triển kinh tế của những nông hộ bị thu hồi đất trong quá trình phát triển khu công nghiệp tại huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên”**.

1.2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài

1.2.1 Mục tiêu chung

Nghiên cứu cuộc sống của các hộ nông dân bị thu hồi phát triển KCN trên địa bàn huyện Phổ Yên để thấy được những thuận lợi cũng như khó khăn của họ. Từ đó tìm ra những giải pháp nhằm ổn định và phát triển kinh tế của các nông hộ này.

1.2.2 Mục tiêu cụ thể

- Góp phần hệ thống hóa các vấn đề lý luận và thực tiễn của kinh tế nông hộ trong quá trình phát triển các khu công nghiệp.

- Đánh giá, phân tích thực trạng kinh tế nông hộ bị thu hồi đất để xây dựng khu công nghiệp

- Phân tích ứng xử - sự điều chỉnh, chuyển đổi sinh kế để thích ứng và các vấn đề khó khăn của nông hộ trong quá trình thích ứng với điều kiện mất đất.

- Đề xuất các giải pháp nhằm ổn định và phát triển kinh tế của nông hộ bị thu hồi đất cho phát triển KCN.

1.3 Giới hạn đối tượng và phạm vi nghiên cứu

1.3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là cuộc sống của các nông hộ bị thu hồi đất để xây dựng khu công nghiệp và các giải pháp giúp họ tiếp tục ổn định và phát triển kinh tế của hộ gia đình..

1.3.2 Phạm vi nghiên cứu

1.3.2.1. Phạm vi thời gian

Thời gian thực hiện đề tài từ tháng 10/2010 đến tháng 10/2011

Số liệu thứ cấp được thu thập trong giai đoạn 2001-2010.

Số liệu sơ cấp được khảo sát trong năm 2010.

1.3.2.2. Phạm vi không gian

Đề tài được tiến hành điều tra nghiên cứu các hộ dân bị thu hồi đất nông nghiệp trên địa bàn huyện Phổ Yên, tỉnh Thái Nguyên.

1.3.2.3. Phạm vi nội dung

- Ảnh hưởng của quá trình phát triển KCN đến phát triển kinh tế của các nông hộ

- Sự điều chỉnh cuộc sống của nông hộ bị thu hồi đất

- Những giải pháp phát triển kinh tế cho từng nhóm hộ chịu ảnh hưởng.

1.4. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn

- Góp phần hệ thống hóa lý luận về tác động của quá trình phát triển KCN đến đời sống nông hộ, sự thích ứng của các hộ và các giải pháp ổn định, phát triển.

- Cung cấp hệ thống số liệu cho địa phương về thực trạng ảnh hưởng của các hộ bị mất đất sản xuất trên địa bàn. Các ứng xử của nông hộ, cách sử dụng tiền đền bù của các nhóm hộ. Giúp địa phương nhận dạng được các vấn đề hiện đang nảy sinh trong các nông hộ bị ảnh hưởng của quá trình phát triển KCN.

- Giúp địa phương có các chính sách và giải pháp ổn định kinh tế cho nông hộ, đặc biệt là các hộ nghèo thiếu kinh nghiệm và khả năng xoay sở kém, các hộ bị mất nhiều đất sản xuất và đang gặp các vấn đề khó khăn.

1.5. Bố cục của luận văn

Ngoài phần mở đầu và kết luận, luận văn gồm 3 chương:

Chương 1: Tổng quan tài liệu nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu

Chương 2: Thực trạng ảnh hưởng của các khu công nghiệp đến đời sống hộ nông dân ở huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên

Chương 3: Một số giải pháp nhằm ổn định và phát triển kinh tế của những nông hộ bị thu hồi đất trong quá trình phát triển khu công nghiệp tại huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên

CHƯƠNG 1: CƠ SỞ KHOA HỌC VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1.1. Cơ sở khoa học

1.1.1. Cơ sở lý luận

1.1.1.1. Một số lý luận chung về phát triển khu công nghiệp

a. Khái niệm về khu công nghiệp

Hình thức tổ chức sản xuất công nghiệp theo hướng tập trung chuyên môn hóa theo lãnh thổ có xu hướng phát triển ngày càng rộng rãi trên thế giới và ở nước ta là cụm công nghiệp, khu công nghiệp tập trung, khu công nghiệp kỹ thuật cao và khu chế xuất. Các hình thức tổ chức doanh nghiệp theo hướng tập trung chuyên môn hóa đó có nét đặc trưng tổng quát chung là mật độ tập trung khá cao một số doanh nghiệp và các hoạt động phục vụ trên một khu vực có không gian giới hạn. Song, giữa chúng có những nét đặc thù riêng về quy mô và ranh giới địa lý, về tính chất sản xuất của các doanh nghiệp, về tổ chức quản lý.

+ Theo Nghị định số 192/CP ngày 25.12.1994 của Chính phủ, các KCN được định nghĩa là các khu vực công nghiệp tập trung, không có dân cư, được thành lập với các ranh giới được xác định nhằm cung ứng các dịch vụ để hỗ trợ sản xuất.

+ Như vậy, khu công nghiệp là một khu vực sản xuất công nghiệp tập trung trên một phạm vi lãnh thổ nhất định. Một khu công nghiệp có thể gồm các cụm công nghiệp hoặc nhiều cụm công nghiệp

+ Cụm công nghiệp được phân bố trên phạm vi lãnh thổ không lớn. Các cơ sở thuộc cụm công nghiệp có thể là đơn vị cùng ngành hoặc khác ngành nhưng có mối liên hệ sản xuất với nhau hoặc sử dụng chung một kết cấu hạ tầng.

+ Khu công nghiệp kỹ thuật cao tập trung những doanh nghiệp công nghiệp thuộc những ngành sản xuất có hàm lượng khoa học công nghệ cao và những cơ sở nghiên cứu khoa học, công nghệ nhờ đó quan hệ giữa nghiên cứu và ứng dụng triển khai tổ chức có hiệu quả, loại hình khu công nghiệp này cũng

được coi là hạt nhân cho sự phát triển khoa học và công nghệ của đất nước.

b. Vai trò của khu công nghiệp

Trong thời kỳ CNH-HĐH việc xây dựng các khu, cụm công nghiệp là cần thiết và được nhà nước khuyến khích.

Từ năm 1994 các KCN được xây dựng để cung ứng cơ sở hạ tầng thuận lợi, tạo điều kiện dễ dàng cho đầu tư nước ngoài và đặc biệt khuyến khích các DN nhỏ và vừa gia nhập các khu vực công nghiệp. Lợi ích của việc sản xuất tập trung tại các cụm CN so với phát triển công nghiệp tản mạn là đảm bảo tiết kiệm về kết cấu hạ tầng, quản lý hành chính và quản lý môi trường mặt khác cung cấp các dịch vụ thuận lợi.

Các KCN, KCX được hình thành cũng nhằm tránh sự phân tán các cơ sở sản xuất trong khu dân cư sinh sống vừa không thuận lợi cho hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp vừa gây ô nhiễm môi trường xung quanh khu dân cư làm ảnh hưởng đến đời sống của cộng đồng dân cư trong vùng, nhất là ảnh hưởng đến sức khỏe của người dân.

Trên góc độ hiệu quả kinh tế thì khu công nghiệp trở thành động lực của vùng kinh tế. Không có khu công nghiệp thì không có vùng kinh tế trọng điểm theo ý nghĩa kinh tế thị trường. Sự tách rời khu công nghiệp với vùng kinh tế theo địa phương là không phù hợp với xu hướng phát triển kinh tế thị trường, là sai lầm về thể chế quản lý Nhà nước. Trong khi ở nước ta hơn 60% diện tích đất trong khu công nghiệp còn bỏ hoang thì các doanh nghiệp vừa và nhỏ lại không có mặt bằng đủ cho sản xuất kinh doanh. Báo chí cho biết ngay ở các địa phương giá đất rẻ mà tiền thuê đất trong khu công nghiệp đã chiếm 30% tổng vốn của doanh nghiệp, do hoạt động của đơn vị chuyên trách xây dựng cơ sở hạ tầng kém hiệu quả, chi phí cao. Đó là một trong những nguyên nhân khiến nhiều doanh nghiệp lảng tránh khu công nghiệp.

Khu công nghiệp là nơi kết hợp sức cạnh tranh của doanh nghiệp với sức cạnh tranh kinh tế vĩ mô. Ngày nay, vị thế của doanh nghiệp và của cả

nền kinh tế cũng như của đất nước đều được quyết định bởi sức cạnh tranh trên thị trường. Đối với các nước đang phát triển như nước ta, tiến hành CNH-HĐH trong điều kiện kinh tế thị trường thế giới đã phát triển cao thì thách thức lớn nhất trước mắt và lâu dài là vấn đề sức cạnh tranh. Thách thức ấy ngày càng trở nên lớn hơn theo tiến trình hội nhập, nhất là ở giai đoạn kinh tế tri thức và toàn cầu hóa nền kinh tế thế giới như hiện nay. Để giải bài toán sức cạnh tranh trong quá trình hội nhập chỉ có con đường kết hợp nâng cao sức cạnh tranh của kinh tế vĩ mô đồng thời với nâng cao sức cạnh tranh của doanh nghiệp. Khu công nghiệp là mô hình kết hợp như thế một cách có hiệu quả. Chính ở các khu công nghiệp chứ không phải ở đâu khác, lợi thế so sánh của đất nước có thể trực tiếp chuyển thành lợi thế cạnh tranh và nâng cao uy tín chính trị của Nhà nước.

Khu công nghiệp còn là nơi đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực chất lượng cao cho quá trình hiện đại hóa đất nước. Chính việc các lao động trong nước được thu hút vào làm việc trong các KCN sẽ có được năng lực và tác phong làm việc chuyên nghiệp, thậm chí có cả các cấp quản lý bậc cao cũng được hình thành từ đây. Tuy vậy, số lượng lao động trực tiếp và quản lý trong các khu công nghiệp chưa đạt được chất lượng và cơ cấu phù hợp. Thực tế này, một mặt do các KCN chưa tạo được các điều kiện cần thiết cho người lao động chỗ ăn ở đi lại và nhất là tiền lương còn quá thấp (mức thu nhập bình quân của người lao động ở đây khoảng 1,2-1,5 triệu đồng/tháng, kéo dài trong nhiều năm và tính cả tiền tăng ca). Mặt khác, công tác đào tạo của nước ta còn kém về tay nghề và cơ cấu chưa phù hợp với KCN.

c. Đặc điểm của khu công nghiệp

Khu công nghiệp thể hiện những đặc trưng chung nhất của tổ chức sản xuất công nghiệp trên vùng lãnh thổ. Khu công nghiệp là khái niệm phổ biến nhất ở nhiều nước. Trên góc độ khác nhau của sự phân bố, khu công nghiệp được thể hiện dưới nhiều hình thức khác nhau: